

TRÜKITÖÖLINE

EESTI TRÜKITÖÖLISTE LIIDU HA'ALEKANDJA

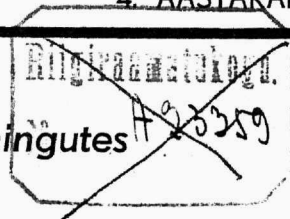
NR. 1

JAANUAR 1937

4. AASTAK'AIK

Kultuurilisi ülesandeid ametiühingutes

V. Kruustee

Möödunud aastal kerkisid silmapaistvalt esile ametiühingulise tegevuse kõrval ka kultuurilised üritused, mille tulemustega rahule võib jääda.

Tallinna ühingu kultuurtoimkonna mitmesugused üritused löid täiel määral läbi ja ka mujal trükitööliste ühingutes pandi või panakse lähemas tulevikus alus kultuurtoimkondadele.

Mulle paistab aga, et provintsi ühinguis on kõrvale kaldunud või ebaõiglaselt tõlgitsetud kultuurtoimkonna otseseid sihte ja ülesandeid, kui rõhutatakse nende asutamisel, et kultuurtoimkondade ülesandeks oleks vaid pidude korraldamine.

See on väärsamm. Pidude korraldamine on ainult üks osa kultuurtoimkondade ülesandeks. Kuid selle kõrval mängivad küllalt kaaluvat, kui mitte tähtsat — teised üritused.

Kui siin eeskujuks võetakse Tallinna ühingu kultuurtoimkonna senist tegevust siis jääb kõrvaltvaatajale tõesti väärarvamine nagu tegutsetaks siin ainult pidude korraldamisega. Kuid unustatakse täiesti, et ka Tallinna ühingu kultuurtoimkond on alles loomisajajärgus. Seal otsitakse mooduseid ja teid, mille kaudu siduda ja juure tuua uusi liikmeid, neis huvi äratades ühingu tegevuse vastu. Ja ei saa öelda, et need üritused teatavaid tagajärgi poleks saavutanud.

Kultuurtoimkonna intensiivse tegevuse algust võib lugeda alates septembrikuust m. a., kus esmakordselt katsetati referaatõhtudega, millele järgnesid siis mardi- ja hõimuõhtud ning tagatipuna lastejõulupuu ja vana-aasta ärasaatmine.

Kõigist neist õhtutest võeti suurel hulgal osa, kusjuures osavõtu kõrgustipp saavutati hõimuõhtul, milline tegelikult meelelahutuse kõrval kandis ka teisi ülesandeid. Teised üritused peale kahe referaatõhtu olid aga juba

puhtakujulised peod, mis tekitasid arvamise, nagu oleks kultuurtoimkonna ülesandeks vaid lõbustuste korraldamine.

Ma märkisin eelpool, et lõbustuste ja pidude korraldamise kõrval on kultuurtoimkonnal ka teisi ülesandeid. Ja nende teiste ülesannete juure asumiseks peabki kujunema eelolev aasta. Kui m. a. lõpp surus kultuurtoimkonnale lõbustuse pitsati, tingituna lõbustuste rohkusest pidude hooajal, siis peab uus aasta pakkuma pidustuste kõrval ka muid kultuurilisi hüvesid. Sest kui kultuurtoimkonnad korraldavad ainult pidusid, siis ei kõida nad mitte liikmeid, vaid eemaldavad. Sest iga asi mida palju korraldatakse, muutub läilaks ja inimene on kord juba niisugune, kes tahab vaheldust. Sellest järgneb, et ka see moodus, kus korraldada ainult muid üritusi, ei saa olla vastuvõetav. Vaheldusrikkus kultuurtoimkonna ülesandeks on pant, mis tõmbab ligi uusi liikmeid.

Missugused on need teised ülesanded?

Nende juurde asudes peab kohe märkima, et need on üritused, kus sageli ainelisest küljest kasude asemel tuleb kahjudega arvestada. Kõigepealt meie kutseala arendamine.

NUMBRI SISUS:

Kultuurilisi ülesandeid ametiühingutes / 40-tunnilise töönädala küsimusest trükitööstuses / Vabad ametiühingud ja „uus vaim“ / Miks müssavad Hispaania kindralid? / Eesti Trükitööliste Liidu 10-es juubelikongress / Meie organisatsioonidest / Aegviidu talvised võlud / Välismaine ringvaade / Kirjut maailmast / Pilte

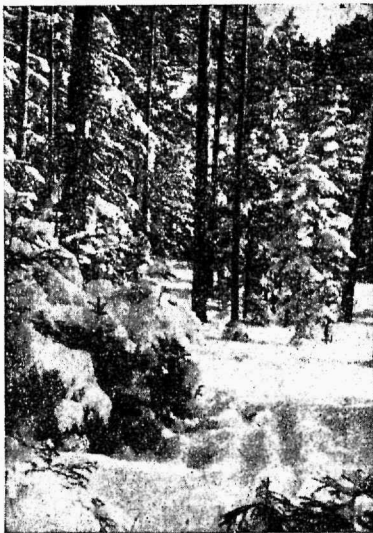
Ametiühingu liige peab ametiühingulise staaži kõrval omama ka hea töömehe kuuluse. See on ka üks alustest, mille kaudu ametiühing kaalu juurde võidab. Kas võime meie kätt südamele pannes tõendada, et oma me täielikult säärase kaadri? Meie inimesed on tulnud mitmesugustest töökodadest, kus väljaõppe meetodid on olnud lahkuminevad, kus mõnel pool sageli pole suudetud anda vastavat kutselist ettevalmistust.

Siin on kultuurtoimkondade ülesandeks katsuda kõrvaldada neid pahesid. Meie endi hulgas leidub küllaldaselt vanu liikmeid, kes tunnevad põhjalikult trükikunsti saladusi. Ainult meil puudub usk nende võimesse. Meil nähakse ainult välismaises instruktoris messiasist, kelle kõiki sõnu võetakse kui ilmutusi, kuigi sageli need ei küüni meie paremate tasemeni.

See on vääramine, mille all kannatame mitte üksi meie, vaid ka muu osa eesti rahvast. Kuid meie peame suutma sellest vabaneeda. Peame ümberlukkama vanasõna: Et „ükski prohvet pole kuulnud omal maal“ ja näitama, et meil ta seda siiski on.

Loomulikult peavad lektoriteks säärastel loengutel olema ikkagi asjatundjad, kes suudavad enda vastu usaldust tõsta, ja kui neid ei peaks just leiduma meie hulgas, siis saame neid ehk trükikodade juhtide ühinguks. Kuid ma usun, et omame ise sääraseid töömehi.

Teine tähtsaim ala kultuurtoimkondade

Puhkekodu ümbrusest: Talvemaastik Aegvüüdu Neljajärve mäelt

ülesandeks oleks haridusliste kursuste korraldamine. Siia kuuluks eeskätt keeled ja praktilised teadmised.

Meil tuleb sageli tegemist teha võõrkeeltega, siis ei ole halb, kui õpime neid ka põhjalikult tundma.

Kolmandamana oleks mõeldud populaarteaduslikud loengud, referaadid ja vaidlusõhtud, millistest kõigist leiaks küllaldaselt osavõtjaid, kuna nad suurel hulgal kaasa aitaksid teadmiste tagavara suurendamiseks.

Jäävad veel üle lõbustused ja Tallinna ühingu kultuurtoimkonna poolt korraldatud hõimuõhtu eeskujul korraldatud õhtud teiste rahvaste elu-olu ja saavutuste tundmaõppimiseks, kus võimalusi avaneks, ka ringide esinemisteks, nagu seda tegid möödunud hõimuõhtul laulu- ja muusikaringid.

Eripeatüki kultuurtoimkondade tegevuses moodustab ringide tegevus. Tallinna ühinguks on suudetud välja arendada pea täielik ringide süsteem ja alus luua bridži-, spordi-, laulu-, muusika- ja maleringide tegevusele. Nende senise tegevusega võib rahul olla. Ringide ülesandeks on juba arendada liikmete eriharrastusi.

Jääb üle vaadelda veel kultuurtoimkonna struktuurilist korraldust.

Kultuurtoimkond Tallinnas koosneb üldkoosolekul valitud, kui ka trükikodade poolt otseselt saadetud liikmeist. Siinjuures aga peab märkima, et sageli niihästi üldkoosoleku kui ka trükikodade poolt valitud esindajad omi ülesandeid ei võta tõsiselt, mille läbi eeskätt kannatab kultuurtoimkonna tegevus, kuid samuti kannatavad selle all trükikojad, olles puudulikult informeeritud kultuurtoimkonna poolt ettevõetavaist üritustest. Ringkirjad ei suuda lõppeks ikkagi seda, mida teeb suuline propaganda. Sellepärast kultuurtoimkondade moodustamisel arvestatagu, et neisse satuks tõesti aktiivne element, kuid ärge saadetagu neid, kes niigi juba seotud muude ülesannetega ja selletõttu suutelised pole oma täit tööjõudu välja panema. Meie ühinguks ülesandeks on meie igakülgne arendamine. Andke siis trükikodades selleks võimalusi.

Saatke kultuurtoimkondadesse mehi, kes seal kogu oma tööjõu võivad tööle rakendada, siis võivad kultuurtoimkonnad kõiki eelpool loetletud ülesandeid täita ja asuda veel teistegi siin loetlemata jäänud ürituste arendamisele.

40-tunnilise töönädala küsimusest trükitööstuses

Viimasel ajal on alustatud aktsiooni 40-tunnilise töönädala sisseeadmiseks. Tõuget selleks andis stabiilne töötute arv maailma tööturul ja 40-tunnilise töönädalaga loodeti paigutada tööproduktiooni protsessi rohkem töölisi.

Ka trükitööstuse ringkonnad olid võtnud üles selle küsimuse ja vastutulles selle soovile, oli Rahvusvaheline Tööstusbüroo Genfis kokku kutsunud erilise trükitööstuse konverentsi, millest kutsuti osa võtma maad, kus vähemalt 10.000 trükitoöl töötajat.

Sellekohane konverents astus kokku 29. novembril 1936, kusjuures olid esitatud 17 maad üldse 81 esitajaga — tööliliste, tööandjate- ja valitsuseesindajad ning juurekutsutud eksperdid.

Konverentsi ülesannet piirati sellega, et kuigi konverents jõuab teatud seisukohale, ei ole see kohustav ühelegi asutusele ja maale. Kõik materjal antakse edasi Rahvusvahelisele Tööstusbüroole, kes siis koostatud materjalide varal kannab küsimuse ette juba Töökonverentsile, mis iga aasta astub Genfis kokku, ja alles konverentsi otsus on lõplik, mida iga liikmesriik peaks respektseerima.

Üldine sissejuhatus

Küsimuse kohta võttis sõna Briti valitsuse esindaja, kes seadis esile teesid, millistel alustel tuleks küsimust arutada. Järgmistel sõnavõttudel rõhutati, et graafiline tööstus on seevõrra suur ja tähtis tööstusharu, et sellele tuleb tähelepanu juhtida. Samuti on trükitööstus viimasel ajal teinud suured tehnilised edusammud ja see nõuab omakord teatud küsimuste korraldamist nii tehnilises kui ka inimtööjõu ulatuses. On iseloomulik trükitööstusele, et seal juba mitmel maal on sisse seatud vähem kui 48-tunniline töönädal. Üldiselt ei tekkinud arusaamatusi küsimuste käsitlel, küll aga tekkisid vaieldused, kas töönädala vähendamine annab neid tulemusi, mida loodetakse kätte saada töötute arvu vähendamise näol, samuti ka see, kas suudetakse töötajate eluülpidamise standarti küllalt kindlustada. Siin ilmnas, et seisukohad erinevad üksteisest ja seda iga riigi juures eraldi.

Tööandjate väited

Paljude Euroopa riikide trükitööstuse areng sõltub suurel määral Saksamaa trükitööstusest. Kuna aga Saksamaa trükitööstus ei tunne end seotud vastuvõetava konventsiooni-

ga, siis asetab see konventsiooniga ühenduses olevad riigid raskesse seisukorda võistlusvõime mõttes. Viimasel ajal on langenud ka töötute arv polügraafia tööalal. Paljud töötud ei oma vajalikku ettevalmistust modernmasinate käsitlemiseks ja seega osutuvad tarbetuks trükitöö protsessis. See kutsub esile kvalifitseeritud tööliste puuduse, mistõttu nii mõnigi riik on olnud sunnitud vastavaid spetsiaalseid muid riikidest. Kui töönädalat vähendatakse 40-tunnile, siis tähendab see tööliste arvu tõstmist 20 protsendi võrra, kui tööhulk jääb endiseks. Kust võtta aga 20 protsendi rohkem töölisi? Seepärast ollakse sunnitud ületunde tegema. Raskusi teeks ka suurendatud tööliste arvule anda vajalist masinate parki. See kõik tõstaks trükitööde hindu ja eriti palga osas, milline osa trükitööstuses on suur. Sealjuures peaksid tõusma ka amortisatsiooni kulud, kuna kõik masinad on amortiseeritavad ikkagi 48-tunnilise töönädala juures. Kõrgendatud trükitööde hinnad kutsuksid esile tarviduse langemise ja see oleks kahjuks polügraafia tööstusele. Need trükikojad kes ei alistu ühelegi seaduse nõudele, saaksid kätte veel vabamad võimalused konkureerimiseks. Töönädala lühendamine tooks esile raskusi ka vahetuste sisseeadmisele. Loomulikult teeb siin üldisele otsusele raskusi riikide erinevus ja küsimust võib arutada ainult iga riigi kohta eraldi.

Neist väidetest erinesid ainult Hollandi, Belgia ja Põhja-Ameerika Ühendriikide tööandjate seisukohad, kes märkisid järgmist: Hollandi: peab sisse seadma süsteemi, mille juures töötatakse 5 või 6 nädalat ja üks nädal puhatakse, Belgia: tööaega lühendada tööintensivsuse (kiiruse) järgi, Ameerika: inimlikust seisukohast väljudes oleks kõige parem 40-tunnilise töönädala sisseadmine trükitööstusesse.

Tööliste väited

Statistika töötuse üle on puudulik ja ei anna kaugeltki mitte seda pilti, mis tegelikult valitseb tööturul. Statistikas unustati suur hulk trükitöölisi, kes vahetasid elukutse, kuna omal alal ei leidnud tööd. Ei ole tarvidust karta tööliste puudust, töölised on õppinud ja paljud on nõus juureõppima kõike seda, mida vaja läheb moderniseeritud trükitööstuses. Selleks töötab hulk edasiarendamiskoole. Pealegi on küllalt noori, kes kohe asuksid trükitööstuse alale, kui seda neile aga võimal-

datakse. Tööjõu spetsialiseerimise süü seisab tööandjais, kes lepivad spetsialistidega, ilma et laseks ka muul trükikoja personaalil vastava masinaga tutvuneda ja kogemusi omada. On vale seisukoht, et trükitöö hinnad tõusevad. Esiteks tõuseb lühendatud tööpäeva juures töö produktiivsus ja teiseks tõuseb ka trükitööde tarvidus, kui tõuseb üldine ostujõud. Ostujõudu tõstab vähene töötute arv ja suurem vaba aeg. 40-tunniline töönaädal avaldab elustavat mõju trükitööstusele, palkade määramine jäägu sealjuures iga riigi enda asjaks, kes korraldavad selle vastava kollektiivlepingu kaudu. Juba nii mõnedki riigid on viinud töönaädala 40 tunnile, seega vähendades pinget küsimuse ümber.

Riigivalitsuste seisukohad

Põhja-Ameerika Ühendriigid. Riik on viinud läbi 40- ja veel-vähemgi-tunnilise töönaädala ja selle tulemusega ollakse rahul ja soovib et seda teeks ka teised.

Suurbriti. Põhimõtteliselt pooldatakse vastavat esildist, kusjuures selle üksikasjade väljatöötamine jääks kollektiivlepingute hooleks.

Argentiina. Argentiinas on tööaega lühendatud vastava kollektiivlepingu kaudu. Päeval on 44 tundi ja öösel (ajalehe trükikodades) 39 tundi. Eriti tervisvastaste tööde juures on töönaädal piiratud 36 tunnile.

Prantsusmaa. Seadusega on korraldatud 40-tunniline töönaädal ka trükitööstuses, nagu see muudeltgi aladel maksmas. Toetab küsimuse otsustamist jaatavas mõttes.

India. Ei ole mingit võimalust lühendada töönaädalat, kuna tegelikult töötatakse veelgi kauem, kui seda näitavad statistilised andmed.

Konverents käsitas veel nomenklatuuri küsimust, kuid liigitada üht ala teistest ja kõik läbiarutatud materjal läheb Rahvusvahelisele Tööstusbüroole ettepaneku väljatöötamiseks.

Meil, Eestis, ei ole 40-tunnilise töönaädala üle palju juttu olnud. Aga see on alati nii — Eesti hakkab siis alles küsimusega tegelema, kui see välismail juba läbi viidud. Kuna Eestis ei ole 10.000 trükitöö alal töötajat, siis konverentsil Eesti esindust ei olnud.

Vabad ametiühingud ja „uus vaim“

Majanduskriis haaras kõiki töötavaid rahvakihte. Töölised, põllumehed ja haritlased paisati viletsusse. Sellest tekkis meeleheidet. Otsitakse väljapääsu ja püütakse midagi ette võtta. Paratamatult sellises olukorras tekib igasuguseid „uue vaimu“ levitajaid, kelle peasihihki on rahvast petta ja ninapidi vedada.

Rahulolematute hulkade toetusel tuli Saksas võimule Hitler suurte lubadustega. Nüüd pakub ta rahvale õnneliku elu asemel sõjatrummide põrinat.

Töölisele töö ja leiva asemele konduslaagreid, sundtööd, paraade, vabaõhuetendusi jne. Samal ajal Hitler jutlustab, et saksa rahvas olevat ka vaba rahvas, kellel käes suured õigused. Vaba olevat ka vabrikute külge kreposteeritud tööline, varemalt rüvetanud tema hinge ametiühingud klassivõitlusega. Nüüd olevat ametiühingud võõrastest mõjudest vabad, need tegutsevat nüüd töölise huvides.

Kui Austrias 1934. a. Dollfuss hävitas demokraatliku korra, siis tagandati ametist ka ametiühinglaste poolt valitud organisatsioonide juhid, ja viidi konduslaagrisse. Ja Austria diktaatorid seletasid, et tööline ja tema organisatsioonid on vabastatud halbadest mõjudest. Austria tööline ja tema organisatsioonid olevat nüüd vabad.

Nii näeme, et siinalal räägitakse suure suuga vabadest ametiühingutest ja püütakse seda isegi eriti rõhutada, et siin on vabad ametiühingud, varemalt ei olevat nad seda olnud.

Tundub, et rahulolematuse ajajärk, milles kogu maailm praegu viibib, on ajanud segamini selged mõisted. Teatud sündmusi ja nähtusi püütakse ilustada võõraste sulgedega.

Mis on vabaametiühing? Mida meie selle all mõistame?

Inglismaal, vabade ametiühingute sünnimaal ja tugevamas kantsis, nimetatakse vabadeks ametiühinguteks selliseid töölise organisatsioone, kus organisatsiooni sihid ja ülesanded, juhtkond ning tegevus määratakse ja valitakse liikmete eneste poolt demokraatliku põhimõtte alusel, kus juhtide tegevus allub liikmete pidevale kontrollile. Organisationsioonid peavad olema rippumatud tööandjast ja muist ringkondadest, kelle sihid ja püüded on vastolus töölise huvidega. Keskkorganisatsioonis, ega kutseühingutes ei tunnustata määramisi ega ettekirjutusi.

Sellised organisatsioonid on inglise töölise arvates vabad ametiühingud. Ei „uued“, „vabad“ ega mõned muud „vaimud“ ei ole nende vaadet selles asjas muutnud. *All right.*

Miks mässavad Hispaania kindralid?

Euroopa demokraatlikke ringkondi, kahtlemata, huvitab küsimus — mida kujutab enesest Hispaania vabariik? Kui vabariik välja kuulutati, siis toonitati, et uue Hispaania ideaaliks on rahu ja sõjahädaohu vältimine rahvaste vahel. Selline seletus kutsus esile suure rahulolematuse Hispaania sõjaväelistes ringkondades.

Ei tohi unustada, et sõjaväelisi ringkondi Hispaanias moodustavad aristokraatide ja keskklassi lapsed, kes peavad enda auks olla kas sõjaväelane või vaimulik. Ei ole ühtegi aristokraatide perekonda, kelle liikmete seas ei oleks hiilgavas univormis ohvitseri.

Kui rahvas ütleb ära igasugusest sõjalisest aktsioonist, siis on loomulik, et need ringkonnad, kes on sõjalisest küljest eriti huvitatud, hakkasid mässama. Seetõttu vabariigi väljakuulutamise ajal ilmnis suur lõhe rahvastiku vahel, mis aegamööda järjest süvenes ja kutsus esile avaliku võitluse. Ühele poole jäid töötavad hulgad, teisele — sõjariistus võimuesitajad.

Keegi ei tohiks uskuda, et uus vabariik tahtis võtta neilt inimestelt eksisteerimise võimaluse. Vabariik pakkus neile, vastuoks, küllaltki kohti asuda vabariigi teenistusse. Vabariik ei sundinud neid inimesi oma põhimõtete vastu asuma kaitselise uue korra eest. Nii arvestas vabariik!

Millega vastati sellele arusaamisele? Puhkes mäss 17. juulil 1936. See mäss kannab täielikku inimvabaduste ja õiguste mahasurumise ilmet. Lõpusihina on sellel mässul viia Hispaania tagasi ajalukku feodaalkorra alusele. Sõjaväeline mäss tahab hoida ära maareformi, mis siiski suure tähtsusega põllumajanduses töötajatele. Seni olid suured maa-lahmakad suurnikkude käes ja vaene Hispaania talupoeg sai suure rendi eest maad, millega vaevalt elatas end ja oma perekonda. Sõjaväelised ringkonnad tahtsid rahvale keelata riigieelarvet selliselt jaotada, et suured kulud langeksid põllumajanduse ja tööstuse arendamiseks, mitte aga sõjaväeliste asutuste ülalpidamiseks. Lõpuks taheti sumbutada palgaliste püüdeid enda elutingimuste parandamiseks ja ekspluateerimise võimaluste loomiseks. Neile taheti ainult niipalju anda, et nad just nälga ei sureks. Taheti keskaegset orjast uuesti ausse tõsta. Euroopa peaks oskama sellest küllalt lugeda!

Töölisklass, vabariiklikud elemendid, lõpuks teatud isikud vabameelsetest ja katoliik-

likust parteidest asusid vabariiklikule platvormile. Milline jõud ühendas sealjuures sotsialistide, vabariiklasi, kommuniste, liberaale ja katoliiklasi? See ei ole muud kui tahe end väarikalt tunda. Kõik vabariigi kaitsjad austavad teiste maade soove, kuid tahavad, et ka nende soove austatakse.

Liberaalid ja katoliiklased, kes usuvad Kristusesse, on vabariigi poolt ja selle kiriku vastu, mis tahab Kristusest teha äri. Miks siis öeldakse, et vabariik põletab kirikuid ja klostreid, kiusab munki ja nunne? Kes selliseid jutte levitab, unustab sealjuures ühe tõsisasja. Kirik peaks olema erapooletu kõigile kodanikkude kihtidele. Kahjuks ei ole Hispaania kirik olnud erapooletu, tema seisiks ikka rikkaste teenistuses ja kaitses fašismi ja vägivalda. Mõnes ringkonnas, kus mäss puhkenud, haarasid vaimulikud püssi ja asusid mässulistega hävitama vabariigile truuks jäänud töölisjõuke. Ei ole seepärast imeks pandav, miks pöördus viha ka kiriklaste vastu. Kui, näiteks, meil tekiks sõjaväeline mäss ja kirik asuks mässuliste teenistusse juba tegeliku sõjariistus jõuga, kas ei koheldataks teda samuti kui teisigi mässulisi. Ja seepärast kestab nende ringkondade puhastamine samal alusel, kui see sünnib kõigi vaenlastega.

Seepärast on selge iga Euroopa demokraatiale, et valitsuse võit toob enesega kaasa rahu ja õigluse ja miski hädaoht ei ähvardaks teisi riike Hispaania poolt. Vastupidi, fašistide võiduga kirjutatakse Euroopa ajaloosse uued leheküljed ja keegi ei tea veel, millised ulatused on fašistide kavadel teiste rahvaste arvel.

Kuid siin peab märkima veelgi üht tõika, mida demokraadid ei tohiks unustada. Oktoobris 1934 puhkes Hispaanias mäss, mille kandjaks oli töölisklass. Mis oli selle mässu mõte? Töölisklass lootis, et vabariigi teostamisega hakatakse teostama ka nende õigusi ja antakse seda kätte, mida vabariigilt loodeti. Kuid 1934. aastal nähti, et vabariik sattus selliste inimeste kätte, kes seisid kaugel vabariiklistest ideaalidest. Kogu propaganda oli juhitud vabariiklike korra vastu. 1934. aastal tagandati kõik seaduslikult valitud omavalitsuse asutused. Rahvas kannatas palkade alandamise all. Sellest tekkis mässumeelo. Valitsusel Gil Roblesi juhtimisel oli kerge vaev mässulistest jagu saada. Siis avitasid ka teised Euroopa riigid mässulisi alla heita ja tuhanded rahvastikust paigutati sunnitööle ja

vanglatesse. Rahva vaim siiski kaitses end ja 16. veebruaril 1936 hääletussedelite kaudu avas uue lehekülje vabariigile ja selle ideaalile ning tagakiusatuile.

Siis alles puhkes fašistlik ja tagurline mäss juulis. Kuid tänapäeval elame meie kurva pildi all. Valitsused, kes 1934. a. avitasid Hispaania seaduslikku valitsust, ei tee seda 1936. a. mitte. Millega on see põhjendatud? Kas kindlustada fašistlikkude maade sõpruse ja seega unustada Hispaania ajalugu? Hispaania on annud küllaldaselt suure

nimega mehi — need moodustasid ühe osa Euroopa kultuuri varasalvest. Miks siis selline ükskõiksus Hispaania sündmuste vastu, mida Hispaania on ometigi teeninud. Ometigi on vabariik ainuke lahendus, kus võib öitseda kultuur ja inimõigus ja fašism see, kes toob tagasi pimeduse ja viha maa peale.

Peaks iga demokraadile selge olema, et Hispaanias keeb võitlus valguse ja pimeduse vahel ja see võimaldab iga demokraadile võtta kindla seisukoha Hispaania vabariigi kaitseks.

Eesti Trükitöölise Liidu 10-es juubelikongress

Teatavasti peetakse ETL kongressi iga kolme aasta tagant. Eelmine kongress, mis oli üheksas ETL ajaloos, peeti 1934. a. Seejärest tuleks 10-nes, seega juubelikongress, pidamisele tänavuaasta. Liidu juhatus kaalus kokkutuleku aega ja leidis selleks sobiva aja olevat 1. ja 2. mai, kuna mõlemad päevad on puhkepäevad. Kongressile endale kogus juba hulk materjali, nii et selle arutamiseks tuleb paratamata kaks päeva koos olla. Sel kongressil tuleb muude küsimuste hulgas töötuseabi fondi loomine, mida tahetakse tsentraliseerida liidu alla. Seni teostasid ühingud ise töötute abistamist.

Kongressi asukohaks valis liidu juhatus puhkekodu Aegviidus, kus on sellekohane saal ja kõrvalruumid. Kongressiga ühenduses tahe-

takse tutvustada liidu puhkekodu ja pidada ka selle avamine.

Kavas on seega ka vastava piduliku aktuse korraldamine, millest võtaksid osa kongressi liikmed, kutsutud külalised ja trükitöölisest huvireisijad, milleks tahetakse korraldada sellekohast ekskursiooni Aegviitu. Huvireisijatega ühes on kavatsusel kutsuda kaasa ka Tallinna ühingu laulukoori ja orkestrit, kes hoolitseksid aktuse muusikalise osa täitmise eest. Külalistest on loota, muidugi, vabariigi valitsuse esitaja, töölisorganisatsioonide esinõukajaid nii kodu- kui ka välismaal, kellele saadetakse sellekohane kutse.

Veel ei ole päris kindel, kas selleks ajaks tulevad Tallinna ühingule külla ka Soome trükitöölise ekskursioon. Kui soomlased siiski tulevad, siis kavatakse ka soomlasi tuua Aegviitu tutvunema puhkekoduga.

Nii töötab liidu kongress kui ka puhkekodu avamine kujuneda tähtsamaks sündmuseks tänavuaasta. Liidu juhatus asus juba sellekohaste eeltööde tegemisele.

Puhkekodu ümbrusest: Aegviidu talvemaastik Pukimäelt

Eskimo ajalehekuningas

Möödunud aastal viibis Londonis haruldane võõras. Härra Kristofer Lynges on Gröönimaal kord kuus ilmuva ajalehe toimetaja. Ajalehte trükitakse õlilampide valgusel 3000 tellijale nime all „Atuagagluitit“ (Maksuta lugemik). See sõna on kergemaid eskimo keeles, mispärast ka too nimi (!). Ajalehe mõningad abonendid asuvad peaaegu 1500 kilomeetri kaugusel põhjanabast ja neile viiakse ajaleht kätte koorteposti abil. Ei tee viga, et nad saavad lehe kätte alles kolm kuud hiljem.

Meie organisatsioonidest

Tallinnast

Julius Tambecki 50 a. tööjuubel

10. jaanuaril 1937 pühitses masinaladuja Julius Tambeck oma 50-aastast tööjuubelit. Juubilar sündis 5. mail 1874 Tallinnas. Lutheri vaestekooli lõpetamise järele asus ta 1887. aastal Mathieseni trükikotta õppima ladumist. Peale 5-aastast õppeaja lõpetamist siirdus T. Leningradi. Seal töötas poolteist aastat Keiserliku Teaduste Akadeemia trükikojas, mille järele tuli kodumaale tagasi. 1900. aastal läks ta tagasi Leningradi, kus töötas „St. Peterburg Heroldi“ juures kui laduja, hiljem õppides masinaladujaks. 1910. aastal siirdus T. Moskvasse, olles tööle „Moskauer Deutsche Zeitung“ juures. 1914. a. saksa lehe sulgemise järel asus T. tööle „Golos Moskvõ“ ja „Vetsherneje Vremja“ juures. 1920. aastal näeme juubilari taas Eestis. Alul töötas „Päevalehe“ juures, hiljem asus „Eestimaa A./S.“ trükikotta, kus ka praegugi töötab. Oma töökaaslaste hulgas on kolleeg Tambeck suure lugupidamises. Samuti ka Tallinna

Eduard Paalberg 50-aastane

Hällilaps sündis 19. jaan. 1887. a. Leningradis. Lõpetanud linnakooli, astus noor E. P. trükikotta kirjaladumist õppima. Töötas rida aastaid aktsidents- ja masinaladujana sünnilinnas, sõjaväeteenistuses olles Vilno sõjaväe staabi trükikojas. Sealt kutsuti E. P. Moskvasse ladumasinat instruktorigks.

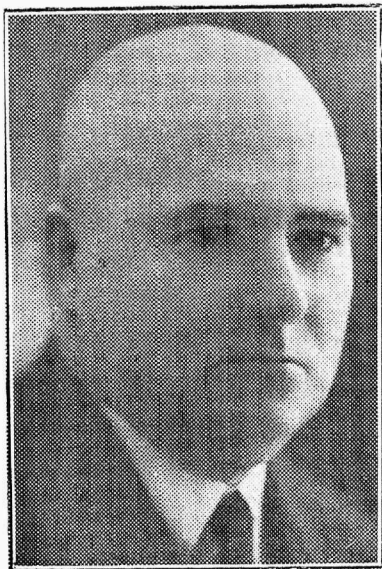
Tehes kaasa maailmasõja, sattus ta sõjavangina Saksamaale, kus jällegi töötas ladujana. Pääsis Venemaale tagasi sõja lõppedes.

Opterus Eestisse 1921. a. ja sama aasta augustikuust alates töötab ta ladujana T. E. K.-ü. „Päevalehe“ trükikojas käesoleva ajani. E. Paalberg on kauaaegne Tallinna Trükitöölise Ühingu liige.

Hällilapsele kolleegide südamlikum käepigistus.

Trükitöölise Ühingu, kus T. liige. Nii ühingu kui ka kolleegid soovivad vanale trükitöölisele veteranile veelgi jätkuvat tegevust ja energiat nii enese kui ka kogu trükitöölise liikumise hüvanguks.

Endise trükitöölise ärijuubel

Nii mõnedki meie kolleegidest on olude sunnil vahetanud trükitahe mõne muu ala vastu. Siiski ei ole nad sidemeid katkestanud oma kolleegidega. Üks neist on ka J. Luts, kes hiljuti pühitses oma äri 25-aastast juubelit. Oma juubelile ilmumiseks oli ta kutse saatnud ka Tallina Trükitöölise Ühingu, kuhu ta vanasti kuulus.

Joh. Luts on sündinud Viljandis 20. aug. 1888. a. Lõpetas Viljandi Vene kihelkonnakooli ja õppis edasi Viljandi linnakoolis. Pärast kooli lõpetamist astus Ringi trükikotta õppima kirjaladumist. 1911. a. asus elama Tallinna, kus töötas trükitöölisena. 1911. a. avas J. Luts Jaama tän. toiduainetekaupluse. J. Lutsu ärist on kujunenud välja eeskujulik koloniaalkauplus.

Traditsiooniline aasta-pidu

Traditsiooni kohaselt korraldab Tallinna Trükitöölise Ühing ka tänava aasta 6. veebruaril aasta-peo, millest loodab suurt osavõttu, nagu see oli ka möödunud aastatel.

Et peo eeskava kujuneks vääriliseks ja sisukas, selle eest on hoolitsetud. Peol näitavad omi võimeid ühingu laulukoor ja orkester. Laulukoorilt on ettenähtud 8 laulu. Orkestrilt 4 muusikalist pala.

Esinevad veel tuntud pealinna teatrijõud, nagu „Draamastuudiost“ proua Mari Möldre — Tootsina ja „Estoniast“ Agu Lüüdik naljatekkannetega. Peale nende kannab „Päevalehe“ trükikoja personalist koostatud rahvatantsu rühm Eesti rahvatantse.

Peale eeskavalise osa, on muidugi tants. Tantsuks mängib parim pealinna jazzband „Heli“.

Kuna peole loodetakse suurt osavõttu, siis selleks on üüritud Kaubandus-Tööstuskoja saal Pikk t. 20. Need ruumid on kõigiti avavad ja mugavad. Pidu algab täpselt kell 9 öht.

Vastavad kutsed on saadaval ühingu ja trükikodades ühingu usaldusmeestelt.

Laulukoori tegevus

Ühingu laulukoor jätkab ka 1937. aastal endist hoogsat tegevust M. Laurimaa juhtimisel. Laulukoori esimeseks ülesandeks on ettevalmistamine lauluettekanneteks ühingu suurballil, milline toimub veebruaris kuus. Samuti tahab E. Trükitöölise Liit saada laulukoori Aegviidu puhkekodu avamis-aktusele maikuus. Ka loiumad laulukoori liikmed on hakanud korralikult harjutustel käima.

Ühingu tegevus

osutus 1936. a. jooksul elavamaks, kui seda loodeti. Kuna juure tuli hulk uusi liikmeid, siis näitavad ka tulud suurenemist ja võib arvata, et eelarves ettenähtud tulu liikmeksudest on kaugelt ületatud.

Maleturniirist

võttis osa 6 liiget. 15. jaanuariks pidi turniir lõppema, misjärele selgus ühingu 1936. aasta meister. Turniiri võitis kolleeg Laasi.

Kabeturniiriks

on ettevalmistused tehtud. Turniiri sihiks on selgitada ühingu 1936. a. meister kabes.

Lastejõulupuu

Tallinna Trükitöölise Ühingu kultuurtoimkonna algatusel korraldati pühapäeval, 20. detsembril ühingu ruumes ühingu liikmete lastele jõulupuu, kuhu kogunes üle poolesaja lapse. Kүүnlatuledes helkiva jõulukuuse juures tervitas kokkutulnuid ühingu juhatuse ja kultuurtoimkonna nimel V. Kruustee. Öhtu eeskavalise osa täitmise eest hoolitsesid noorukesed Erna Fuchs ja H. Tättte, kandes ette deklamatsioone, jõululaule ja klaveripalasisid. Muusikalise osa täitjaks oli trio ühingu salongorkestrist.

Lastepere sattu eelvasse jõuluvana kohalejõudes. Trükisõnaga lähedas ühenduses olevate trükitöölise lastele jagati jõulumehhe poolt maiustuste pakikeste kõrval ka Tallinna Eesti Kirjastus-ühisuse poolt annetatud lasteraamatuid. Paljud lapsed esinesid jõulumehhele salmikestega. Jõuluõhtu lõpusõnas avaldas

naisringi juhtivamaid tegelasi pr. Krause lootust, et järgmist jõuluõhtut on ehk juba võimalus korraldada avaramais ruumes. Las-tepere sagis veel kaua ühingu ruumes, lõbus-tades endid ringmängudega jõulumehe ja naisringi tegelaste juhtimisel.

Puhkekodu pildid müügil

Kokkuleppel Aegviidu piltnikuga müüb Liit soovijaile puhkekodu ülesvõtteid, millised on valmistatud kahesugused. Üksiku pildi hind tuleks hulga peale tellides 15 senti tükk. Tellimised palutakse saata Liidu juhatusele.

Tartust

Otto Steinbachi 25. a. ametijuubel

30. novembril l. a. pühitses masinaladuja O. Steinbach oma 25. a. ametijuubelit. O. S. on sündinud 21. jaanuaril 1896. a. Kambja vallas. Õppis H. Treffneri gümnaasiumis. Ametiõpingut algas Schnackenburgi juures ning selle likvideerimisel asus „Postimehe“ trükikotta, kus omas õppinud töölise kutse. Hiljem, kui „Postimeest“ hakati masinatel laduma, oli O. S. esimesi, kes siirdus masinaladumise kutsele. Võttis osa Eesti vabadus-sõjast ja maailmasõjast. Oli pikemat aega Mathieseni trükikoja töölisvanem ning praegu ühingu revisjonikomisjoni liige. Töötab Tar-tus „Ilutrüki“ juures. Tublile töömehele ja heale ametiühinglasele tema tähtpäevaks sõp-rade poolt tugev käepigistus.

Tartlased tahavad võistelda

Tartu trükitoõliste ühingu spordiosakonna poolt saadeti Tallinna Trükitoõliste ühingu spordiosakonnale sooviavaldus käsipalli võist-luste korraldamiseks Tallinnas. Kuna ühingul puudub veel selline meeskond, siis on küsitav, kas tartlaste ettepanekut saadakse vastu võtta.

Voldemar Pertels'i 25. a. ametijuubel

15. jaanuaril pühitses Voldemar Pertels, K. Mathieseni trükikojas töötav ametivend, oma 25-a. ametijuubelit. Praegu on ta töölis- vanem ja ühtlasi agaramaid ametiühingu tegelasi Tartu trükitoõliste peres.

Juubilar on sündinud 28. juulil 1898. a. Tartus. Ametiõpingut algas Mällo trüki-kojas, kus ka õppinud töölise kutse omandas. Juubilar töötas lühemat aega Tallinnas. Siirdus jälle Tartu, kus töötas Bergmanni, „Postimehe“ ja Laakmanni trükikojas.

Juubelipäeva hommikul anti üle juubilarile ametvendi poolt auaadress ja kingitusi, ning ärijuhatuse poolt ümbrik.

16. jaanuaril s. a. pühitses juubilar „Club'i“ ruumes ametijuubeli koosviibimist, mis kujunes suurearvuliseks osavõtjate poo-lest. Kõnedes mainiti juubilari heasüdam-likkust, vastutulelikkust ja optimistlikku ise-loomu.

Soovime juubilarile jõudu ja edu tuleva-seks veerandsajaks.

Narvast

Narva palgad madalad

Üheks mahajäänumaks linnaks Eestis pal- kade alal on Narva. Kui vaadelda palku, siis näeme, kuivõrd ettevõtjad on osanud alla viia kvalifitseeritud tööliste tasu, kasutades nende organiseerimatust. Alles viimasel ajal hakka- vad Narva töölisel mõtlema organisatsioonile, kuigi algus on raske ja inimestel puudub usk organisatsiooni. Aga pääsu ei ole, kui ei or-

ganiseerita. Riik on maksma pannud küll töötülide lahendamise seaduse, millega viib kõik töötülid sundotsuse võimkonda, kuid kas on riik midagi selleks teinud, et ettevõtjaid sundida ilma tööliste algatuseta palku tõstma inimväärielsele tasemele. Alles siis hakkab riik asja vastu huvi tundma, kui töölisel ongi juba jõuks muutumas ja esitavad ühelmeele nõude palkade revideerimiseks. Ja kui seda tahtakse esitada ametiühingu, kui ainukese töölisi organiseeriva võimu kaudu, siis vastava seaduse alusel ametiühingut ei tunnistata maksvaks. Hädasti oleks vaja, õigluse mõttes, tunnistada ka ametiühingu õigust tööliste eest kosta. Muidu ei saa töölisel mingit kasu majanduse paranemisest, mis ettevõtjale on toonud õitsengu.

Narva töölisel ootavad pikisilmi palkade parandamist ja loodavad saavutada reaalsemat palkade tõusu.

Tööliste ametiühingud

Tekstiiltööliste ühingu

asjad ei näi edasi liikuvat. Teatavasti sise-ministri määrusega tagandati keskjuhatus ja revisjonikomisjon ning asemele määrati kolmeliikmeline juhatus, kes pidi uued valimised kolme nädala jooksul korraldama. Seni ei ole sellest ei kihku ega kahku kuulnud, arvatavasti nimetatud juhatuseliikmed ei võta asja tõsiselt. Selle all kannab suurelt tekstiiltööliste organisatsioon.

Tartu Töölisühingute Keskkliit

pidas organisatsioonide esitajate koosolekut, millisel koosolekul pidi arutusele tulema Eestimaa Töölisühingute Keskkliidu täiendamise küsimus, kuna Keskkliit soovis saada Tartust esitajaid. Nõupidamine lükkas tagasi sellekohase soovialduse, mispärast jäid ka esitajad nimetamata.

Raudteelased

on tugevamaid ühinguid Keskkliidus. Kahjuks ei saada arendada küllaldast intensiivsust oma käekäigu parandamiseks, kuna raudtee töölisel alluvad vahenditult riigivõimule ja neile on loodud nii mitmedki kitsendused, mis teistel tööstustöölistel puuduvad.

Töölistekojast

Aktiivne tegevus

Praegu on kojale antud hulk küsimusi lahendada. Sealjuures on kojale tehtud ülesandeks koostada hulk parandusi eelnõudesse, millised tuleb esitada vabariigi valitsusele. Nagu kuuldu, tahetakse vabariigi valitsusele esitada kutseoskuse seadus, töölistekonna asutiste ja käitisvanemate seadus jt. parandatud kujul, vastavalt töölistekonna poolt avaldatud soovidele.

Lahkus koja koosseisust

Valitud koja liige Voldemar Jaanus lahkus koja koosseisust, kuna ta kaotas seaduse alusel nõutava valitavuse õiguse. V. Jaanus oli tööandja Riismani poolt tõstetud „lao valitseja abiks“ — seega ametnikuks — olgugi et ta teeb ka kehalist tööd. Koda ei saanud teisiti, kui seadust täita ja arvas V. Jaanuse koosseisust välja, kutsudes järgmise kandidaadi.

„Töölistekoja Teataja“

hakkab ilmuma üks kord kuus. Vastav ilmumise luba saadi. Ajakiri hakkab tooma pidevat informatsiooni töölistekonna ja käitiste tegevusest, olles käitisvanemate häälekandjaks. Ajakirja üksknumbri hind 15 senti. Ajakirja vastutavaks toimetajaks on koja sekretär — Ilmar Rebane.

Sotsiaalkindlustus

Tööliste büdžeti uurimine

Senini puuduvad meil andmed tööliste palga tarvitamise üle. On küll üksikuid arvutusi ja tehtud ka provisoorseid elatismiinimume, kuid need on kõik juhuslikku laadi. Nüüd on Riigi Statistika Keskbüroo asunud tänuväärt ülesande lahendamisele, korraldades uurimuse tööliste büdžeti kohta. Selleks rakendatakse tööle eriline kaader inimesi, kellele ülesandeks jääks aasta jooksul jälgida töölisperekonna tulusid-kulusid ja täites sellekohased vormulaare, kogutaks mitmekülgeid ülevaateid tööliste elu kohta. Arvatavasti hakkab see töö peale aprillis 1937.

Kutseühingute seadus seisab

Teatavasti võeti valitsuse poolt tagasi uus ametiühinguid reformeeriv seaduseelnõu, kuna väljatöötatud eelnõu osutus puudulikuks. Seni ei ole uut projekti veel kusagil esitatud, mispärast tuleb arvata, et selle esitamine võtab aega.

Aegviidu talvised võlud

* Teistlaadne, kuid siiski vahelduv ja mitmekesine on Aegviidu ümbruse maastikupilt talvisel ajal. Kui Aegviidu ümbruse suvine maastik meelitab siia puhkuse ja vaikuse otsijat ning kalastajat, — siis talvine maastik pakub laialdasi võimalusi suusaspordi harrastamiseks.

* Suusatamine viib meid eemale kinnistest, õhuvaestest ruumidest, juhivad meid kosutama õhuga metsadesse, avaratele väljadele, laiale legendikkudele, vahelduvatele küngastele, toob meid lähemale talilooduse kargele ilule, võimaldab meil näha põlismetsade ja soode neidki kohti, kuhu suvel kuidagi ligi ei pääse: avastab meile metsloomade pelgupaiku, jänes- te, rebaste, oravate ja mõningail juhtudel isegi haruldasemate metsloomade jälgi — ja tutvustab meid igati talilooduse omapäraga.

* Suusatamine pakub liikumisevõimalusi kodades tolmustes ruumides higistavale kehale, paneb töösse kopsud, sunnib pingutama kõiki lihaseid, laseb kargel tuulel ja lumel karastada meie näonahka, annab kogu meie olemisele juurde värskust, paendlikkust, tegevustahet.

Selle selgitustöö tegemine oma liikmeskonnas peaks olema üks südamelähedasemaid ülesandeid. Kultuuriring võiks korraldada lühiajalisi kursusi, — mõningad loengudki aitavad tublisti selgitada suuskade hoidmise, määrimise ja suusarõivastuse valimise probleeme.

*

Pealinna ametvendadel lubatagu peale Aegviidu küngaste nautida Lõuna-Eesti mägi- maastiku võlusi, liueldes Otepää kõrgustiku seljandikkudel, vaadeldes Haanja mägede tippudelt nõkku uppuva Võru pisilinna punaseid tellikivikatusi valges lumevaibas ja imetella Karksi mägede lõunamaist ilu.

Kutsugem ka provintsilinna ametivennad oma suusatamiseoskust katsetama Aegviidu mägede manu.

Leidkem kõik graafika alal tegutsevail isikul spordis oma ühtekuuluvuse ja parema tuleviku ühise elumõtte.

Pro Patria: Citius, Altius, Fortius.

Aegviidus, 14. I 37.

Ernst Virusim.

E. T. L. tegevusest

* Liidu juhatus saatis osakondadele juhised aastaaruannete koostamiseks, millise materjali kättesaamisel võimaldub tuua täielik ülevaade trükitehniliste olukorrast üle riigi. Ühinguil palutakse täita neid aruandeid võimalikult kiirelt.

* Ühenduses asetleidnud sündmustega ametiühingute reorganiseerimise alal, saatis liit ühingutele vastava informatsiooni.

* Liidu juhatusle on saadetud laenuks Tallinna ühingult 2000 krooni, Tartu ühingult 1000 krooni ja Viljandi ühingult 500 krooni. See summa läheb puhkekodu ehitamise arvetesse katteks.

* Liidu juhatus tahab esitada sotsiaalministrile märgukirja töötulide lahendamise seaduse asjas, kuna seadusega tehakse raskusi palgaaktsioonide korraldamiseks ametiühingu kaudu.

* Liidu juhatus esitas Tööliskojale märgukirja, milles nõutakse 1936. a. suvel peetud

kinnitusametite töölisendijate koosoleku otsuste täitmist. Need otsused puudutasid kutseoskuse ja õpilaste küsimusi.

* Puhkekodus teostati mõningad parandused, mis ehitaja poolt korda seati. Talvel peab valvet maja üle üks Aegviidu elanikest väikese tasu eest.

Rahvusvahelised keskused

„Mitteilungen“ 25 aastane

Rahvusvahelise Trükitöölise Kutsesekretariaadi häälekandja pühitses detsembris 1936 25-aastast ilmumise juubelit. Ajakirja trükitakse saksa- ja prantsuse keeltes.

Kutsesekretariaadi teadaanded

South African Typographical Union (Lõuna-Aafrika Trükitöölise Liit) saatis sekretariaadile teadaande, et ta astub 1. jaanuarist 1937. a. kutsesekretariaadi liikmeks. Vastav liikmemaks on internatsionaalile tasutud. Seega Luksemburgi kongressil vastuvõetud otsus ookeanitaguste maade kaasatõmbamiseks rahvusvahelisesse trükitöölise perre on teostamas.

Kõikide maade trükitöölise liitudele pööratakse üleskutsega, et nad saadaksid vastavat informatsiooni trükitöölise liikumisest. Informatsioon avaldatakse „Mitteilungenis“.

Mõned maad ei ole veel tasunud oma liikmemaksu 1936. aasta eest. Kuna Šveitsi frangi langemise tõttu 30 protsendi võrra on kergemaks osutunud vastava liikmemaksu tasumine, siis see ei peaks enam madala valuutaga maadele raskusi valmistama.

19. detsembril peetud sekretariaadi koosolekul arutati peamiselt Genfi konverentsiga ühenduses olevaid asju ja tehti sellekohaseid ettepanekuid. Muud protokollid osad ei kuulu avaldamisele.

Huvitav hääletus Rumeenias

Rumeenia trükitöölised korraldasid 15. detsembril 1936 liikmete vahel hääletuse. Hääletus pidi otsustama, kas viia senine liidu asukoht pealinna Bukaresti või jätta see endiselt Clujisse.

Pealinna ja provintsi vahel tekkisid sel alal lahkhelid, mis avaldusid ka viimasel liidu

kongressil. Bukarestis on ligi 2000 trükitöölise, kuid neist on veel vähe organiseeritud ja liidu liikmeskonnas moodustasid nad kõigest 25%. Seevastu provintsis, eriti end. Ungarist lahutatud maakondades on suured ja tugevad trükitöölise organisatsioonid. Bukaresti trükitöölised hakkasid organiseeruma viimastel aastatel ja organisatsiooni kasvuga tõusis ka võitlus liidu asukoha ümber.

Bukarestlased põhjendavad oma seisukohta järgmiselt: igalpool riikides on tunnustatud vajalikuks keskkoha hoida pealinnas. Samuti on pealinn kohaks, kus on vaja tugev aktiivsus ja kus on lootusi liikmeid juure värbida. Sealjuures on liidul kergem kokku puutada ametasutustega ja astuda valitsuse ees samme trükitöölise hädade pehmemdamiseks. Eriti tõstaks liidu Bukaresti kohalikkude trükitöölise mõju nii ettevõtjate kui ka avalikkuse juures ja seekaudu õnnestub suurem organiseerimise töö.

Provintsi põhimõttelikult jagab seisukohta, et liit peab olema pealinnas. Kuid selle üleviimine on varajane, kuna kohapeal ei ole väljakujunenud kindla traditsiooniga organisatsiooni, ja praegune organisatsiooni liikmeskonna arv ning seisukoht on alles kõikuv. Usaldades suure liidu bukarestlaste juhtida, võib liit oskamatu tegevuse tõttu hädaohtu sattuda ning ruineerida liitunud trükitöölise olukorda. Enne peab Bukarest näitama, et ta on suuteline end järele ajama, moodustama kindla ja püsiva liikmeskonna ja alles seejärel võtma kogenud meestelt üle suure organisatsiooni.

Kuna kodurahu mõttes oli küsimusse vaja selgust, siis korraldati sel puhul hääletus liikmeskonnas. Liikmeskond näitas senisele juhatusele usaldust, jättes liidu asukoha endiseks Cluj linnas.

Palgavõitlustes seisak

Palgaliikumises on märgata seisakut, kuigi valitseb majanduslik kõrg-konjunktuur. Samal ajal märgivad lehed, et reaalpalk elukalliduse tõusu tõttu on vähenenud, sama käib ka nende tööliste kohta, kes said mõneprotsendilise palgakõrgenduse. See protsent ei suutnud siiski tasa teha elukalliduse tõusu protsendi ja seega on ka neil töölistel palgad langenud. Tööliste ringides arvatakse, et palgaliikumise vaibumise põhjused seisavad ametiühingute õigusetu olekus palgaliikumise juhtijana, kuna organiseerimatud töölistel ei ole suutelised palgavõitlusi kanda.

VÄLIMAINNE

ringvaade

Venemaalt

* Vene ametiühingute ülesanded on sootuks teised kui mujal maades. Seal ei ole kapitaliste, vaid kõik tootmise vahendid on ühiskonna omad, samuti puudub seal võim, kes töötaks ametiühingute huvide vastu. Siin on ametiühingutel täita ainult osa rahvamajanduse ülesehitamise töös, milleks vajatakse ka vastavat korraldavat organisatsiooni. Organiseeritud on 95—97 protsenti töölisi. Riik hoolitseb sellega ühenduses elutarvete juuremuretsemisega ja aast-aastalt on nii tarvete hulk kasvanud kui ka palgad tõusnud. 1. oktoobrist kadus täiesti kaardisüsteem. See ühtlustas senise suure hinnavahe vaba turu ja kooperatiivide hindade vahel.

* Üldiselt maksab 7-tunniline tööpäev täiskasvanutele ja 5-tunniline tööpäev alaealistele. Töönädal on 5 päeva, seega 35 tundi. Puhkust saab iga tööline ja sellest kõrvalehoidmine ei ole lubatud. Muidugi sünnib puhkusele minek ettevõtte arvel. Samuti haaravad mitmesugused sotsiaalseadused kõiki töölisi ja teenijaid. Ametiühingutel on siin ülesandeks valvata seaduse täpse täitmise üle. Ametiühingud kulutavad kogutud summad abiandmiseks tööliste perekondadele kuid ka kultuurilistele ülesannetele.

* Üleliidulise kongressi otsusega pandi maksma Nõukogude Vene põhiseadus, mis ristiti tema looja „Stalini põhiseaduseks“. See on loonud juba uue suhtumise olukorda ja Vene lehtedest võime lugeda, et mõnel pool protesteeritakse ägedalt võimumeeste vastu, kes ei luba põhiseadusega kindlustatud sõnavabadust kasutada. Tuleb oodata tulemusi, kui võrd tervendavat mõju avaldab uus põhiseadus Vene rahvale.

Saksamaalt

* Saksamaa praeguseid suurusi kindral Göring tähendas ühel rahvakoosolekul: meil ei ole võid ega liha, kuid see eest on meil kahurid ja tankid. See tähendas põhimõtet, et

tööline saagu vähem palka ja keeldugu vajalistest ainetest, millega kõvendatakse riiklist kaitsevõimu.

Et seekaudu on aga teeninud ettevõtjad, kes relvi valmistavad, jättis kindral targu ütlemata. Näiteks viimased andmed 2000 aktsiaseltsi tuludest-kuludest (vaata „Berliner Börsenzeitung“ 25. dets. 1936):

1931. a. kahju	5,0 miljardit RM
1932. a. „	3,0 „ „
1933. a. „	0,0 „ „
1934. a. kasu	0,7 „ „
1935. a. „	1,3 „ „
1936. a. „	2,0 (eelduste kohaselt).

Et ka seda kasu ei ole kärbitud riigikaitseks, näitab dividendi tõus samade ettevõtete kohta:

1932. a. detsember	2,83%
1933. a. „	3,27%
1934. a. „	3,53%
1935. a. „	4,26%
1936. a. „	5,19%

Suurvabrikantide Thysseni ja Kruppi raha, mis anti Hitlerile 1933. a. riigi ülesehitamiseks, on kuhjaga end tasunud. Tööline söögu aga kahureid ja tanke.

* „Manchester Guardian“ teatel oli Berliini tööliste keskel arreteerimisi, mis ühendas Hispaania valitsusvägedele toetuste korjamisega. Nagu näha, ei ole töölised sugugi nõus Hitleri püüetega Hispaaniat vallutada.

* 29. ja 30. novembril 1936 korraldas tööfronti trükitööstuse osakond riiklise kokkutuleku Leipzigi, mida juhtis riigi poolt nimetatud sekretär. Kuna trüktöölised ei tahtnud kuidagi sellele päevale minna, siis olid trükitöösturid sunnitud töölisi ähvardustega päevale saatma. Vastasel korral oleks tööfronti juhil dr. Leyil tulnud kõneleda tühjale saalile. Tööfront püüdis müüa Leipzigi trükikodades vastavaid pääsmeid, kuid kuna töölised ei tahtnud neid osta, siis loobuti rahavõtmisest. Et vältida siiski eemalejäämist, tuletati tööliste meelde vastuabinõusid, kui töölised ei ilmu koosolekule.

* Ka invaliidid-trükitehased said kätte mobilisatsiooni käsud, millega neil sõja korral tuleb asuda töösse. Muidugi mitte frondil, vaid trükikodades, kust noorem põlv on frondile saadetud.

Rumeeniast

* Timisvara trükitehaste ühing pidas ühingu 85 a. kestva juubelit. Ühingu ajaloo kohta nähtub, et ühingu loojateks olid nii trükitehasturid kui ka töölised. Ühingu laekuriks oli kohaliku trükikoja omanik ja ka hiljem olid trükitehasturid ühingu juhtivatele kohtadele. Praegu on olukord muutunud ja on tehtud vaheühingusse kuulumise õigustes. Siiski on vahekorrad tööandjatega korrektsed ja mõlemi poole vahel on sõlmitud kollektiivleping.

* Liitu kuulub praegu 21 osakonda üle riigi. Majanduslikult on tugevamaid osakondi Cluj, sellele järgneb Sibiu ja Timisvara. Bukarest on neljandal kohal. Töötuid oli 21. nov. 1936. a. registreeritud 273.

* Bukaresti graafiline kool korraldas trükitehaste näituse, korraldades selleks turnee ka teistesse linnadesse.

* Tööministeerium korraldab 1. detsembrist kuni 1. aprillini 1937 nn. „talve abi“ korjanduse. Korjandus on mõeldud töötute olukorra parandamiseks. Huvitav, et tööministeerium abistab ainult elutarvete andmisega, kuna rahaline toetamine jäeti ära.

Jugoslaaviast

* 1925. aastal oli ainult osa trükikodasid jäänud tariifidele truuks ja seepärast segadus tööturul kestis. Viimase kahe aasta jooksul on hakatud tegema tugevat propagandat tariifide maksmapanekuks terve trükitehastuse ala piirides. Selle tulemuseks oli 600 uue liikme juure värbimine. Kuna uuteliikmetel olid äärmiselt madalad palgad, siis maksid nad ka kõige madalamat liikmemaksu. Liidul õnnestus nende palku tõsta ja ka tööpäeva viia 8 tunnile päevas. Kuna Sloveenias ja Kroaτίας kohalikud trükitehased saavutasid tariifid, siis oldi valmis selle eest võitlema ka Vana-Serbia osas. Siin astuti ühendusse tööandjatega ja alustati koos aktsiooni tariifide ühtlustamisele. Tööandjad näitasid alul vastuseisu, mis sundis tööinspektsiooni vahele astuma. See ei annud tulemusi. Võeti käsitusele meetod, mille alusel hakati läbi viima parandusi üksikute trükikodade kaupa. See õnnestus 12 trükikojas. Ülejäänud trükikojad alustasid spontaanselt streiki. Streik elustas ette-

võtjaid ja teisel päeval alustati läbirääkimisi. Võeti vastu põhimõtte kollektiivlepingu sõlmimiseks, milline annab suured paremused selle korraga võrreldes. Tariifi on kinnitanud 52 ettevõtet, kuna väljaspool tariifi töötab 12 väikest ettevõtet üsna vähesel arvuga. Ei ole küll saavutatud suurt tulemust, kuid siiski võit loob paremad eeldused tuleviku suunas.

Tschechoslovakiast

* 9. detsembril peeti Praahas huvitavat raadio-ettekannet. Selle sihiks oli tutvustada raadioajakirja valmimist. Valmistamise menetluse piltlikumaks tegemiseks olid appi võetud trükikodades helistatud masina müra ja töökaik, mis tegi ettekande kuulajale selgeks. Kogu idee algatajaks oli keegi trükitehasteline Praahast.

* Detsembris suri tuntud trükitehaste liikumise juht Venzel Ohnesorg. Kolleeg Ohnesorg oli pidevalt tegutsenud Böömi trükitehaste organisatsioonis ja teinud kaasa kõik üritused, millistega rikas Tšehhi trükitehaste liikumine.

* Praaha abitöölise ühing pühitses möödunud aasta lõpul 40 aasta kestva juubelit. Nimetatud ühing haarab endi ridadesse abitöölisi nii liht- kui ajalehe trükikodade alalt. Ühing asutati 1896. aastal, olles järjekindlalt kaitsnud trükitehaste huve.

* Paberikartellil õnnestus uuesti end registreerida, mistõttu paberiturg jääb kuni 1941. aastani ikkagi veel trusti valitseda ja trust võib ettekirjutada paberi hinnad. See asetab trükikojad tihedasse sõltuvusse paberivabrikutega.

* Riigi võlg on praegu 46.784.508.636 krooni millest, üle 8 miljardi krooni välisvõlga. See on suur summa väikese riigi kohta.

Austriast

* 1. oktoobrist kuni 31. detsembrini peeti Viinis usaldusmeeste valimisi. Nagu juba sotsiaalministri Reschi sõnade järgi ilmnes, ei ole need valimised vabad, kusjuures valimisõigusteta jäeti kõik isikud, kes said mõnede süütegude pärast karistatud. Süüteod seisid selles, et endised vabaametühinglased olid ägedalt võidelnud fašistliku valitsuse püüetele ja et neid eemaldada valimiste mõjutustest, siis kõrvaldati igasugune kahtlane valijaskond. Siiski on keelatud vabaametühingutel niivõrd suur mõju, et nad suutsid käitiste tööliste anda küllaldase ülevaate „valimiste“ pettusest.

* „Gazetta Officiale“ avaldas seaduse, millega pikendati 5 aastale eriliste tribunaalide tegevust. Nende tribunaalide ülesandeks oli kohtumõistmine poliitiliste süüdlaste üle. Paljud töölised olid tribunaali poolt mõistetud kinni juba varematal aegadel; nagu näha, on neid tribunaale veelgi vaja, kuna fašistlik riigikord ei ole suutnud rahu luua.

Rootsist

* Rootsi trükitehase olukorra paranemisega on tekkinud puudus õppinud masinaladujatest. Kuna ettevõtjad on trükitehaste liiduga lepingu vahekorras, siis lubas liit mõne kümnele töötajale trükitehasele õppida masinaladujaks. Sellega loodetakse rahuldada nõudmist masinaladujate järgi.

Ungarist

* 12. novembril 1936. a. suri Budapestis Ungari kui ka Saksa trükitehaste liikumisele tuntud kuju — kolleeg Vilhelm Vanko. Kadunu oli pikemat aega ungari trükitehaste spetsiaalajakirja „Grafikai Szemle“ toimetajaks.

Prantsusmaalt

* Detsembris võeti vastu seadus, millega luuakse sunduslik vahetuskohus tekkivate töötajate puhul.

Võitlus üürikõrgendamise vastu

Elu on kallinenud, kuid palgad ei ole jõudnud seevõrra järele, ja seega on tööliste reaalteenistus langenud. Eriti veel neil töölistel, kellel ei ole olnud mingit palgatõstmist.

Suureks mureks siinjuures on ka korterite hinna tõus. Eriti maksab see Tallinna kohta, kuna mujal ehk on kortereid rohkem, Tallinnas valitseb sel alal suur puudus. Majaomanikud on olukorda kasutanud ja kõrgendanud tunduvalt korterite hindu, mis valusalt mõjuvad tööliste eelarvele. Seepärast peaks leitama piiri, milleni võivad korterihinnad küünida.

Olgugi, et majaomanikkude ringkonnad hoiatasid omi liikmeid üüride tõstmise eest, siiski ei ole seda hoiatust arvesse võetud. Seepärast peaks siin vahele segama riigivõim. Tööliskonna huvides oleks vajalik, et töölistekoda kui vastav kompetentne asutus, võtaks küsimuse lahendamise endale.

Sellekohase esilduse tegi töölistekojale ka Eesti Trükitehaste Liit. Koda esitaski valitusele sellekohase märgukirja.

Uue aasta õöl lasti Hispaanias 12 granaati linna keskele. See on fašistide sõjakultus uuele aastale. Igalpool üle maailma lehed lobisevad inglisi palmioksaga, Hispaania kindralid naeravad selle üle.

Kas peavad need granaadid paiskuma saabunud aastal ka teistesse linnadesse üle Euroopa. See on suur küsimus, mis häirib kõikide meeli ja teeb rahutuks.

Mis on viimaste sõdade põhjused? Usulised sõjad on möödas, nüüd on sõda majandusülekaalu saavutamiseks. Selleks rakendatakse kõik riikide jõud tegevusse, diplomaatia valmistab pinda, avalik hääl peab alluma ettekirjutistele ja vastutustundeta juhid kihutavad rahulikku rahvast endale hurraa karjuma. Need, kes selle vaimustusega kaasa ei lähe, kõrvaldatakse — küllap neile ka sobivad eralduskohad luuakse.

On siis maailm niikaugel, et kadunud majanduslikud ülevõimu tahtmise huvid? Terve rida riike Euroopas oleks valmis oma hambaid näitama. Ühedele vaja asumaid, teistele sunnitud lepingute tühistamist, kolmandatele õigust dikteerida teiste riikide majandust. Jne. jne.

Nii vastolude rägastik kui ka kartus tagala mässu eest on teguriteks, mis ei luba asuda otsesele aktsioonile. Mõnel puuduvad veel sellekohased relvad... Selleks peavad tehaste korstnad ööd ja päevad suitsema ja tootlema vajalikul määral tapariistu.

Veel kostab liig kõvasti rahule manitsetajate hääl, neid on piinlik kohe kõrvaldama hakata — ei ole veel unustatud suur maailmasõda ja selle tulemused. Aga lehed kirjutavad — Prantsusmaal on sõdureid, kes ei teagi, et 20 aasta eest möllas suur häving! See on paras sõjamaterjal ja las uusi veel peale kasvada, siis võib mölluks lahti minna.

Trükitehase pandud teenistusse, mille sihiks pimeduse levitamine. Kui selle leiutaja veel elaks, ei tunneks ta küll headmeelt oma leiutise üle.

Aga trükitehase on ka valgus rahuarmastajate kätes. 1937. aasta näitab, kellele jääb ülekaal.

Vanem paberline dokument

asub Palermo linnaarhiivis. See on krahvitar Adelheidi korraldus kreeka ja araabia keeles, mis ta andis enda ametnikkudele täitmiseks.

KIRJUT maailmast

Palju on vaja sõnu kõnelemiseks?

Keegi inglise statistik arvutas, et inglise keeles on üle 400.000 eritähendusega sõna. Ei ole siiski ühtegi inimest, kes valdaks kõiki sõnu. Sõnaahtramaks peetakse inglise maatöölise, kelle sõnade tagavara ulatub ainult 400-le. Kuid see ei tohiks enam nii olla. Võib-olla, maksab see 100 aasta eest elanud maatöölise kohta. Juba 1934. a. loeb ta enda ajalehte, kuulab raadiot ja tema sõnavara on kahtlemata mitmekordistunud oma esivanemate sõnavarast. Õppinud töölised kasutavad juba 5000 sõna. Vaimulikud, advokaadid ja arstid vajavad umbes 10.000 sõna. Eriti arstiteadus peab omama palju sõnu vastavate juhtude kindlaksmääramiseks. Statistiku arvates on suurima sõnavaraga ajakirjanik. Ajakirjaniku töö ühendab end igasuguse kutsega ja rahvaklassiga. Siiski ei saa ka tema kasutada üle 20.000 sõna.

Keegi Ameerika poeet Emerson tähendas kusagil: kõrge hariduse tundemärgiks on suurte asjade ettekandmine lihtsas keeles.

See on õige, nagu õigem on rahvakeel kunstlikust keelest.

Mõnda ajalehtedest

Aacheni ajalehemuuseumis on nii mõndagi märkimisväärsset. Harulduseks on „Aacheni Vaimuleht“ (Geisterzeitung von Aachen) kohalikkude spiritistide väljaandel. Juba lehe trükk näitab, millise ajakirjandusega tegemist — mustale paberile on trükitud valge värviga. Samuti on haruldusteks kaksikute paar — maailma suurim ja väikesem ajaleht. Esimene kannab pealdist „Constellation“, formaadiga 3×3 meetrit. Esimene number ilmus 1859. aastal New-Yorgis vabadussõja aegu. Tema vastandiks on 1887. a. Guadalajaras ilmunud väiksem ajaleht „El Telegrama“, formaadiga 25×11 sm. On ka käsitsi kirjutatud perioodilisi väljaandeid, nagu „Beobachter am Matthiasström“. See ajaleht ilmus Brasiilia ürgmetsades 1852. aastal.

Huumorlikke vahelugemisi

Murelik tänapäev lubab endale huumorit eriti tänapäeva pankrotiajajärgu tegelastest. Olgu siin toodud väike vahelugemine:

„Taevasa! Sa lased lillal kasvada nõmmel, loomal hüpata metsas. Miks lased sa meid põhja minna, nagu relvastuse vähendamise konverentsil? Kõik võtsid sa meilt, mis meile oli kallis. Kuue päeva vältel asutasid sa maailma inimestega, loomadega, pangadirektoritega ja sarnaste kahtlaste isikute olemasoluga. Kuus päeva töötasid sa selle ilma kallal, miks lased sa seda ilma hävida kahe päeva jooksul. Miks, oo Jumal, hävitad sina jumalalt soovitud ühiskondliku korra igasuguste kokkuvarisemistega, kateta vekslitega ja miks ähvardad sa meid uue moodsa patulangemisega. Kas ei teinud me kõik selleks, et säiliks ühiskondlik kord ja kasu? Kas ei viinud me alla palgad, kas ei ole me konkureerinud alla oma hinna ja kõik ainult selleks, et kord valitseks? Suur Jumal, see ei ole sinu tahe meie ilma muuta. Kindlasti on olnud vaeseid ja rikkaid. Hoiameid sotsialismist ja saada meile Moosese, kes meid kriisist hädata välja viib. Aamen!“

„TRÜKITÖÖLINE“

ilmub 10 korda aastas

Vastutav toimetaja: A. OFFENBACH.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Lühikejalg 6–2.

Käskkirjade saatmise tähtpäev järgmisse numbris 10. veebruar

Kutsetehnilisi küsimusi käsitlev ajakiri

„TRÜKITEHNIKA“ Nr. 5

ilmus, ja on saada ühingute ja liidu juures.

Üksiknumbri hind 50 senti.

Väljaandja: Eesti Trükitöölise Lüt.
26. jaanuaril 1937.

R. Tohver & Ko trükk, Tallinnas.

Vastutav toimetaja: A. Offenbach.